

पठतु संस्कृतम्
शिक्षा

एप्रिल् १६, २०२२

व्याकरणम् - २

अङ्काः १००

1) अधः दत्तानां कृदन्तानाम् इतरे वचने लिखत। (१०)

	वन्दमानम्	वन्दमाने	वन्दमानानि
a)		सेवमानाभ्याम्	
b)	भाषमाणे		
c)			एधमानाः
d)			अधीयानेषु
e)	कुर्वाणा		
f)		सेवमानयोः	
g)	चेष्टमानायै		
h)	मोदमानस्य		
i)		स्पन्दमानौ	
j)			भजमानैः

2) उचितं शत्रन्तं चित्वा लिखत (१०)

उदाहरणम्:

देवं वन्दमानाः ते वरं प्राप्तवन्तः ।

- a. स्पर्धमानेषु छात्रेषु उत्साहः महान् अस्ति ।
- b. भिक्षुकः धनं याचते । याचमानं तं कश्चन निन्दितवान् ।
- c. प्रकाशमानं नक्षत्रं भूमौ पतितं ।
- d. रामः वधर्मानाय सस्याय जलं सिञ्चति ।
- e. पलायमानं मित्रं शीघ्रं धावति ।
- f. देवः त्रायते । त्रायमानस्य देवस्य भक्तः अनुग्रहं प्राप्नोत् ।
- g. भुञ्जानां पत्नीं पिता आहूतवान् ।
- h. वृद्धान् सेवमानस्य युवकस्य वयमपि साहाय्यं कुर्मः ।
- i. लज्जमाना कन्या मौनम् आश्रितवती ।
- j. कार्यं कुवार्णं पुत्रं दृष्ट्वा माता सन्तुष्टा ।

3) रिक्तस्थानं पूरयत (२०)

	विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
गौरी	षष्ठी			
अस्मद्	सप्तमी			
गिरिः	चतुर्थी			
युष्मद्	पञ्चमी			
चञ्चुः	तृतीया			
भक्तिः	द्वितीया			
यानम्	प्रथमा			

4) आवरणे दत्तस्य क्रियापदस्य शानच्-प्रत्ययान्तं रूपं रिक्तस्थाने लिखत (१०)

- a. देवं _____ अनुजां अग्रजः दृष्ट्वान् । (वन्दते)
- b. _____ सेवकः गृहं गच्छति । (सेवते)
- c. _____ मित्रम् "हरिः ओम्" इति कथयति । (त्वरते)
- d. _____ उपनेत्रं खेदं जनयति । (बाधते)
- e. _____ वृक्षात् फलानि पतन्ति । (कम्पते)।
- f. भगिनी _____ पाकं करोति । (सहते)
- g. पिता _____ पितामहीम् आहूतवान् । (भजते)
- h. मित्रं _____ पाठं पठति । (चेष्टते)
- i. _____ रामस्य पिता दशरथः । (भाषते)
- j. अभ्यासं _____ गायकेभ्यः आहारं ददातु । (कुरुते)

5) एतानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत (१०)

- a. क्रीडन्
- b. बालकाय
- c. पठितुम्
- d. गच्छन्तम्
- e. गायन्त्यै
- f. नमतः
- g. कम्पमानः
- h. लभते
- i. धावद्भिः
- j. अवदत्

6) उचित-उत्तरं चिनोतु (१०)

- a. "शेते" - अस्य शानच् पुल्लिङ्ग-रूपम्
- b. "पिबति" - अस्य पुल्लिङ्ग क्त-प्रयोगः
- c. "गच्छन्ती" - अस्य चतुर्थी विभक्तिरूपम्
- d. "नयति" - अस्य कर्तरि लृट्-रूपम्
- e. "भवान्" अस्य षष्ठी विभक्तिरूपम्
- f. "शृणोति" - अस्य कर्मणि लट्-रूपम्
- g. भू (भवति) + तुमुन्
- h. नम् (नमति) + क्तवतु स्त्रीलिङ्ग-रूपम्
- i. कथ् (कथयति) + क्त्वा
- j. दा (ददाति) + तव्यत्

7) सन्धिं कृत्वा नाम लिखत (१०)

- a. धनुः + धरः
- b. अधः + गतिः
- c. रजः + गुणः
- d. दुः + आशा
- e. सः + वदति
- f. हरिः + चन्द्रः
- g. निः + शुल्कः
- h. धनुः + टङ्कारः
- i. प्रथमः + अध्यायः
- j. अर्जुनः + उवाच

8) सन्धि-विच्छेदनं कृत्वा नाम लिखत (१०)

- a. रामोऽपि
- b. बालो हसति
- c. बुद्धिर्योगे
- d. सन्तुष्टस्तस्य
- e. भक्ता नमन्तु
- f. गतिर्भवति
- g. गुरोर्वचनम्
- h. धर्म उक्तः
- i. एष उत्तमः
- j. अवकाशो दीयते

9) रिक्तस्थानं पूरयत (५)

	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
याचमानैः	पुल्लिङ्गः	तृतीया	बहु
बाधमानेषु			
कम्पमानान्			
सेवमानाभ्यः			
सहमानानि			
प्रकाशमानः			

10) पञ्च-वाक्यैः संस्कृतेन वर्णनं कुरुत (५)

धेनुः

शिक्षा By Vanisri Ragupati